

Lærdal kommune

Frå eldst til yngst

Samanhengen barnehage/skule-SFO

Revidert april 2018

Det er med lærdom som med
mat,

ein treng litt kvar dag

Johan Fjellby

Innhaldsliste

1	Innleiing.....	2
2	Mål for samarbeidet	3
3	Tilrettelegging ved overgangen barnehage – skule.....	3
3.1	Korleis legg barnehagen til rette for ein god overgang	4
3.1.1	Siste året i barnehagen.....	4
3.1.2	Samarbeid med heimen	5
3.2	Korleis legg skulen til rette for ein god overgang	6
3.2.1	Samarbeid mellom skule og barnehage	6
3.2.2	Bli kjend med skule og SFO.....	7
3.2.3	Fadderordning	7
3.2.4	Samarbeid heim-skule.....	7
3.2.5	Den gode skulestarten.....	8
4	Overgangen for barn med særskilte behov	8
5	Årshjul for overgangen barnehage/skule i Lærdal kommune.....	9
6	Evaluering	10
7	Litteraturliste	11

1 Innleiing

Det å byrje på skulen er ein milepål i barna sine liv. Overgangen frå å vere i blanda aldersgruppe i barnehagen, få god tid til å leike og ha mange vaksne rundt seg, til å vere i gruppe med berre jamgamle og kanskje berre ein voksen, kan bli stor for mange barn. Lærdal kommune ynskjer at denne overgangen skal bli så god og trygg som mogeleg for barna.

Gjennom eit nytt lovforslag 2017, føreslår Kunnskapsdepartementet ei endring av Barnehagelova § 2a, Opplæringslova § 13-5 og Friskolelova § 5-5, der ansvaret for samarbeid mellom barnehagen og skulen vert presisert. Barnehage og skule får gjensidig plikt til å samarbeide om ein god overgang til skule og skulefritidsordning for barna.

I Stortingsmelding nr. 16 ... *og ingen sto igjen*, vert det lagt vekt på tidleg innsats for livslang læring. Tidleg innsats handlar om å leggja til rette for gode læringsprosessar tidleg (Kunnskapsdepartementet, 2006/2007).

I følgje Kunnskapsdepartementet sitt rettleiingshefte (2008): *Frå eldst til yngst* er det viktig at vi erkjenner at overgangsprosessar er sårbare og kan støtte eller svekke eit barn si utvikling, sjølvbilde og livskompetanse. God samanheng skal ivareta barnet sitt behov for tryggleik i overgangsprosessen og bidra til at opplæringa vert tilpassa enkelt allereie frå første skuledag (Kunnskapsdepartementet, 2008).

Planen har vore revidert vinteren/våren 2018 av ei arbeidsgruppe som har bestått av inspektør Eva Hage Solstad, barnehageleiar Torunn Vethe Gram og styrar Heidi Austrheim.

Hovudmål med planen

Ein god samanheng mellom barnehage og skule skal ivareta barna sine behov for tryggleik og gode opplevingar som fremjar lærelyst og forventningar.

Det å oppleve samanheng mellom barnehage og skule gjev tryggleik i ein ny kvardag, og bidreg til tru på eigne krefter i møte med andre barn, læringsmiljø, lærarar og læringsarbeid i skulen.

Denne planen skal sikre at barn i Lærdal kommune opplever overgangen frå barnehage til skule som ein trygg og god overgang.

2 Mål for samarbeidet

Eit godt samarbeid bygger på forståing og kunnskap om kvarandre sine likskapar og sær preg. For å få ein betre samanheng mellom desse to arenaene må ein bli kjende med kvarandre sine oppgåver og innhald.

Då både barnehagen sin Rammeplan og skulen sine læreplanar (Kunnskapsløftet) vart revidert, vart det lagt vekt på å sjå samanhengen mellom desse. Begge planane peikar på tydinga av språkleg, sosial og kulturell kompetanse. Dei sju fagområda som vert presenterte i Rammeplanen, vil barna i stor grad seinare møta att som fag i skulen.

Rammeplan for barnehagen er ein *prosessorientert* plan der det blir lagt vekt på at barn skal få mogelegheit til erfaringar, opplevingar og medbestemming. Dette i motsetnad til Kunnskapsløftet som er ein *resultatorientert* plan der ein møter konkrete kompetanse mål for kvart fag.

Det er særleg desse ulikskapane som kan verte utfordrande for barna ved overgangen frå barnehagen til skulen. Stortingsmelding 19, «Tid for lek og læring – betre innhold i barnehagen» seier at «Både barnehagen og skolen har sin egenart og sitt sær preg. Formålsbestemmelsen for barnehagen understrekjer barndommens egenverdi og barnets behov for omsorg, trivsel og glede i lek og læring. Barnehagen skal være et trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal støtte barnets undring, utforskertrang og skaperglede» (Kunnskapsdepartementet, 2015/2016). Barnehagen og skulen har kvart sitt sær preg, som det er viktig å ta vare på.

I barnehagen er det òg større vaksentettleik slik at barna får meir merksemd, rettleiing, hjelp og støtte i leik, aktivitetar og læringsprosessar. Barna har og i stor grad høve til medverknad i kvardagen. Når barna kjem over i skulen vil barna oppleve at medverknaden vert innskrenka, noko barna kan oppleve frustrerande og kan opponere på.

Målet for samarbeidet er å gjøre overgangen frå barnehage til skule og SFO trygg og god.

3 Tilrettelegging ved overgangen barnehage – skule

Denne planen skal vere ein arbeidsreiskap som barnehagen og skulen vil ha nytte av for å gjøre overgangen best mogeleg for barna. Med ein slik plan å arbeide etter, vil det ikkje vere avgjerande kven som arbeider med «Klubben» eller med første klasse. Overgangen vil da bli lik for alle barna i Lærdal kommune.

3.1 Korleis legg barnehagen til rette for ein god overgang

Stortingsmelding 19 «Tid for lek og læring – bedre innhold i barnehagen» seier: «I barnehagen og skolen skal barn og unge møte et innhold som betyr noe for livene deres her og nå, men som samtidig legger et solid fundament for fremtidig samfunns- og arbeidsliv. Barn og unge skal være aktive deltagere i egne læringsprosesser, de skal utfordres og erfare nytten og gleden ved å løse stadig mer avanserte problemer og finne tilfredsstillende svar. Fra barnehagen skal barn ha med seg grunnleggende sosiale, språklige og kognitive ferdigheter. I skolen vil elevene gå dypere inn i faggenes innhold, begreper og sammenhenger, og elevene vil i økende grad kunne bruke sin kompetanse til å tilegne seg mer kunnskap» (Kunnskapsdepartementet, 2015/2016).

3.1.1 Siste året i barnehagen

«Klubben» er møtepunktet for dei eldste barna, fem- og seksåringane, som skal starte i skulen. I denne gruppa skal ungane verte godt kjende med barn som dei skal gå på skule saman med. Gjennom året i Klubben skal barna òg verte kjende med skulen, læraren sin, øve seg på å vere i klasserom og arbeide ved ein pult. Og ikkje minst, det er læraren/ringeklokka som bestemmer med kva og kor lenge dei skal jobbe. Det er to barneskular og ein ungdomsskule i kommunen. «Klubben» på Borgund og på Lærdalsøyri vil samarbeide og finne treffpunkt, slik at alle blir litt kjende med kvarandre, sjølv om det først blir på ungdomsskulen at dei skal gå saman.

«Klubben» skal ikkje vere ein ”miniskule” der ungane berre øver på skulerelaterte ting. Dei skal først og fremst lære ved å bruke kroppen sin, noko som er naturleg for barn i denne aldersgruppa, og ein nyttar leik som metode. Leiken er barnet si viktigaste kjelde til glede, oppleving og læring. Ein del av oppgåvene vil likevel vere i bøker og på ark. Dette har ungane forventningar om, og er ei arbeidsform dei vil møte att på skulen.

«Leken er barns grunnleggende læringsform og skal ha en fremtredende plass i barnehagen. Barnehagelæreren skal tilrettelegge for gode pedagogiske prosesser som styrker og støtter barns læring og utvikling gjennom utfordrende og engasjerende aktiviteter som er tilpasset hvert enkelt barn. Skolen skal bygge på det fundamentet barna har med seg fra barnehagen. Det krever at barnehagen og skolen samarbeider, slik at de kjerner hverandres faglige vurderinger, arbeidsmåter og kulturer» (Kunnskapsdepartementet, 2015/2016).

Barnehagen har eit særleg fokus på det siste året i barnehagen gjennom aktivitetar i «Klubben» :

- Venskap, gode relasjonar, inkludering: Dette kan førebu eit godt klassemiljø. Me får eit godt innblikk i korleis gruppa er og korleis barna påverkar kvarandre. Dette vert grunnlag for vår anbefaling til skulen i høve kva barn som kan passe å sitje saman for å kunne klare å jobbe godt.
- Sosial kompetanse, samhandling: Barna klarer å samarbeide og samhandlar på ein god måte. Klarer å løyse oppgåver saman.
- Konsentrasjon, klare å ta i mot ein beskjed, vente på tur: Dette gjer overgangen til kva som er forventa i skulen litt lettare då dei vil møte ein pult og sin eigen arbeidsplass.
- Legge til rette for at barna skal verte mest mogleg sjølvhjelpe i kvardagslege aktivitetar: På skulen er det færre vaksne.
- Leiken som verktøy: regelleikar, rolleleik, konstruksjonsleik, fri leik, fokus på samarbeid, samhandling, samspel, glede, språk.
- Fagområde: særleg fokus på språk, tekst og kommunikasjon, mengd, rom og form. Kjenne til bokstavar, teikne, leikeskrive, omgrep, tal og teljing.
- Barnehagen skal leggje til rette for at barna kan utforske, leike, lære og sjølve skape noko gjennom digitale uttrykksformer. Barna får kjennskap til barnehagen og skulen si heimeside.

3.1.2 Samarbeid med heimen

Rammeplanen for barnehagen seier at «Barnehagen skal i samarbeid med foreldra og skulen leggje til rette for at barnet skal få ein trygg og god overgang frå barnehage til skule, og eventuelt til skulefritidsordninga. Barnehagen og skulen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbodet til dei eldste barna i barnehagen, overgangen til skulen og skulestarten. Barnehagen må ha samtykke frå foreldra for å dele opplysningar om enkeltbarn med skulen» (Kunnskapsdepartementet, 2017, s. 33)

Vedlagt planen ligg samtykkeskjema ved overgang barnehage - skule til foreldra og skjema til bruk på overgangssamtale ved overgang barnehage - skule.

I januar kallar barnehagen inn til foreldremøte. Her møter barnehage, skule og SFO og informerer om arbeid med å trygge overgangen.

3.2 Korleis legg skulen til rette for ein god overgang

Fyrste skuledag er ein viktig merkedag i eit barn sitt liv. For dei fleste er det ein dag både barnet og foreldra ser fram til med forventning. Det er viktig med ein god start, og for at starten skal bli best mogleg for barna, er det viktig at samarbeidet mellom barnehage og skule, og skule og foreldre fungerer godt.

Overgangar og eit godt og systematisk samarbeid mellom barnehage og barnetrinn er fastsett i *Prinsipper for opplæringa*, som er en del av Læreplanverket for Kunnskapsløftet. God samanheng mellom barnehage og skule skal ivareta barnet sitt behov for tryggheit i overgangsprosessen og bidra til at opplæringa blir tilpassa enkeltbarnet allereie frå første skuledag.

For at skulen skal ha ein arbeidsplass som er tilpassa den enkelte sitt behov, og ha naudsynt utstyr på plass til skulestart, er det viktig at planlegginga byrjar i god tid før skulestart.

3.2.1 Samarbeid mellom skule og barnehage

For å få til eit tett og godt samarbeid, er det lagt til rette for faste møtepunkt mellom, og hospitering for, pedagogisk leiar for Klubben og den nye førsteklasselæraren. For å trygge barna best mogleg er det naudsynt med kjennskap til og forståing for kvarandre sin eigenart. Den nye førsteklasselæraren hospiterer delar av ein dag i Klubben, og pedagogisk leiar for Klubben hospiterer delar av ein dag på skulen og SFO. På denne måten blir personalet kjende med innhaldet, arbeidsformene, mandat og særpreg i kvarandre sine verksemder og kan lettare leggje til rette for kvart einskild barn i overgangen.

I mai/juni vil det vere overgangssamtaler, der skulen får naudsynt informasjon , etter foreldresamtykke, om kva barnet kan og meistrar og kva det kan trenge særskilt støtte til. At skulen får god informasjon om kvart barn før skulestart, kan bidra til at skulen betre kan leggje til rette for individuelle læringsløp allereie frå skulestart.

I oktober møtest førsteklasselæraren og pedagog i Klubben til ein oppfølgingssamtale, der det blir gitt tilbakemelding til barnehagen om skulestart. I løpet av hausten besøker første klasse barnehagen, der dei helser på gamle kjende og får leike saman med dei andre barna.

Skulen og barnehagen har eit felles ansvar for at barna kan møte skulen med nysgjerrigkeit og tillit til eigne føresetnadar.

3.2.2 Bli kjend med skule og SFO

Tidleg i mai kjem Klubben på skulebesøk og får bli kjend med læraren (om det er klart), klasserommet, SFO-lokala, toalettplasseringa og uteområdet. Dei får øve litt på det å sitje ved sin eigen arbeidsplass. Denne dagen møter dei også fadrane sine. Dei kjem på nytt skulebesøk i juni, og øver meir på å sitje ved pulten, gjere oppgåver og trenar på nokre klasseromsrutinar. Leik vil vere ein naturleg innfallsvinkel til barnas læring i fleire samanhengar.

I juni besøker Klubben også SFO. Det er viktig for barna at dei er kjende med SFO-lokala, dei tilsette og rutinar. For å trygge førsteklassingane i oppstarten på SFO-året, oppfordrar skulen foreldre til å følgje og vere med ei stund. SFO-året startar 1.august. Å starte på SFO før sjølve skulestarten, kan vere med å gjere overgangen mjukare og såleis trygge barna.

3.2.3 Fadderordning

Tidleg i mai møter barna fadrane sine. Fadrane er elevar i 3.klasse. Det kan være godt for barna å starte skulegangen med støtte frå ein som kjenner skulen frå før, og fadderordninga kan hjelpe dei med å etablere og utvikle nye vennskap. Skulen har fleire opplegg utover skuleåret der fadrane er med. Det er mykje tryggheit for ein førsteklassing i at ein av dei litt større elevane er der og passar på og hjelper til i friminutt og på utedagar.

3.2.4 Samarbeid heim-skule

Det ligg ute informasjon om skulen og SFO på skulen si heimeside. I januar vil det bli sendt ut eit kort infoskriv om SFO, slik at foreldre kan gjere seg kjende med tilbodet før søknadsfristen 1. februar.

Det er felles foreldremøte mellom barnehagen og skulen i januar det året barna skal ta til i skulen. Det blir da informert om overgangen og delt ut innskrivingsskjema. Foreldra vert så kalla inn til foreldremøte på skulen i månadsskiftet mai/juni. Dei får møte kontaktlæraren, SFO-leiaren og eventuelt miljøarbeidar og PPT som informerer om sine område. Rektor informerer og avklarar forventningar. Foreldra tek opp spørsmål dei er opptatt av.

Første skuledag har rektor eit møte med foreldra med ny runde med informasjon, forventningsavklaringar, samarbeid heim-skule og gode tips til nye førsteklassesforeldre. Foreldra har høve til å stille spørsmål, og dei kan i etterkant få snakke med kontaktlærar om dei ynskjer det.

Tidleg i september blir det nytt foreldremøte. Det er viktig å bli kjende med kvarandre, og foreldremøta er ein god og nyttig møtestad også for dette føremålet. Etter nokre veker på skulen, har det kanskje dukka opp fleire spørsmål frå foreldra, og dei har no høve til å lufte ulike tema. På dette møtet er det vanleg å etablere vennegrupper. Gjennom ordninga med vennegrupper blir foreldra kjende med dei andre barna i klassen. Slik er dei med og byggjer opp om eit godt elev- og læringsmiljø.

3.2.5 Den gode skulestarten

- Eleven møter vaksne som har positiv kontroll. Dei er tydelege, varme og venlege, samtidig som dei har klare forventningar til barnet, og set tydelege grenser. Proaktive vaksne har klare forventningar og reglar i staden for å irettesette i ettertid.
- Vi har fokus på meistring og barnet sine sterke sider. Barnet sitt beste og den einskilde sitt behov kjem alltid først. Alle elevar skal oppleve meistring. Samstundes skal den einskilde elev få utfordringar på sitt nivå. Vi møter barnet der det er. Vi byggjer på kunnskapar og erfaringar frå barnehagen.
- Læreplanverket set tydelege og krevjande mål i dei ulike faga. Likevel står leik og leikprega læring sentralt dei første åra. Det er både styrt og fri leik, ute og inne. Det gode elev- og klassemiljøet byggjer vi mellom anna opp gjennom sosialt samspel.
- Barnet har høve til medverknad når det gjeld arbeidsmåte, leik og anna aktivitet, og tema innanfor interesseområdet sitt.
- Vi lagar klassereglar saman og øver inn gode rutinar.
- Det er fleire felles opplegg med fadrane, m.a. har vi fleire utedagar saman. Slik blir dei trygge på "hjelparane" sine.
- I august er det grillfest for heile småskulen. Her er det fokus på sosialt samvere, og dette er ein arena for å bli kjend med og trygg på medelevar.
- Om hausten har vi Venskapsveka, som omfattar 1.-10.klasse. Dette er ein ny og større arena for å bli kjend med skulen, dei tilsette og medelevane.
- Vi "skundar oss langsamt".

4 Overgangen for barn med særskilte behov

Barn med særskilte behov sin overgang til grunnskulen må planleggast i god tid, helst **eitt år i førevegen** og i samhandling med foreldre/føresette. Ved funksjonshemmingar bør samarbeidet starte tidlegare. Dette på grunn av at barn med nedsett funksjonsevne har andre føresetnader enn mange andre barn, og då krev skulestart ei grundigare planlegging. I nokre høve må kanskje fysiske tilhøve endrast på. Årshjulet som ligg i PPT – Indre Sogn sitt rutinehefte skal nyttast i dette arbeidet.

5 Årshjul for overgangen barnehage/skule i Lærdal kommune

NÅR	KVA	INNHOLD	ANSVARLEG
August (året før skulestart)		Planlegge, gjennomføre og dokumentere arbeidet i «Klubben»	Pedagog i «Klubben»
Oktober	Foreldremøte i barnehagen	Informasjon om arbeidet i «Klubben»	Pedagogisk leiar
Oktober	Møte PPT, rektor og styrar.	Melde frå om barn med særlege behov for ekstra ressursar.	Styrar
November			
Desember			
Januar ca.v3	Foreldremøte	Informasjon frå skule, barnehage og SFO. Innskrivingsskjema utdelt.	Hovudansvar Styrar i samarbeid med rektor
Februar	Hospitering pedagogar	Ny førsteklasselærar og pedagogisk leiar hospiterer delar av dag i kvarandre sin organisasjon	Ny førsteklasselærar og pedagog avtalar.
Februar	Første klasse på besøk til barnehagen	Første klasse på besøk i barnehagen med hovudvekt på å besøke «Klubben»	Hovudansvar: Pedagog i «Klubben», i samarbeid med førsteklasselærar
April	Utedag	Felles dag/utedag for begge «Klubbane» (Borgund og Lærdalsøyri)	Hovudansvar: Pedagog i «Klubben» på Lærdalsøyri, i samarbeid med Pedagog i «Klubben» på Borgund.

Mai	Skulebesøk m/faddermøte	Skulebesøk den veka 7.kl er på leirskule. Møte fadrane, bli kjent med klasserom, wc, SFO mm.	Hovudansvar: Tredjeklasselærarar, i samarbeid med pedagog i «Klubben»
Mai	Enkeltvedtak		Rektor
Mai/juni Mai/juni	Overgangssamtalar	Informasjon frå barnehagen til skulen	Ny førsteklasselærar
Mai/juni	Foreldremøte	Møte med nye førsteklassesforeldre på den einskilde skule	Rektor
Juli			
August	Tilvenning/start SFO Skulestart	Dei barna som skal ha SFO bør byrja 1/8 for gradvis tilvenning og trygging	SFO-leiar Rektor
September	Foreldremøte Første klasse på besøk til barnehagen	Treffa dei som dei gjekk i barnehagen med.	Kontaktlærar Førsteklasselærar tek kontakt med pedagog på avdelingane
Oktober	Oppfølgingssamtale	Skulen gjev melding attende til barnehagen om skulestart. Sikring/evaluering av arbeidet som er lagt ned i barnehagen.	Kontaktlærar for førsteklasse

6 Evaluering

Det er viktig å evaluera planen regelmessig for å kunne forbetra han, slik kan ein auke kvaliteten på det arbeidet ein gjer. Evaluering er ein læreprosess som gjev ein peikepinn på kva som bør endrast for å nå måla som er sett.

Planen «Frå eldst til yngst» er evaluert og revidert våren 2018. Revidert plan vert seinare evaluert annakvart år.

Det er naturleg at dei som har utarbeidd planen, og dei som har arbeidd etter han i «Klubben» og første klasse, er med og evaluerer.

7 Litteraturliste

- Kunnsaksdepartementet (2008) *"Frå eldst til yngst"*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kunnskapsdepartementet (2006) *Kunnskapsløftet*. Oslo: Kunnskapsdepartementet.
- Kunnskapsdepartementet (2006/2007) Stortingsmelding nr16 ... og ingen stod igjen. Oslo.
- Kunnskapsdepartementet (2015/2016) Stortingsmelding nr19. Tid for lek og læring - bedre innhold i barnehagen. Oslo.
- Kunnskapsdepartementet (2017) *Rammeplan for barnehagen. Innhald og oppgåver*.

Vedlegg 1

Lærdal kommune

Samtykkeskjema overgang barnehage – skule

For at barnet ditt skal få ein trygg og god start på skuletida, er det viktig at barnehagen formidlar kunnskapen sin om barnet dykker.

Informasjon om samtykke

Tilsette i barnehage, skule og SFO er underlagt teieplikt i forhold til Forvaltningslova § 13.

Barnehagen kan berre utveksle informasjon om barnet dykker når de har gitt samtykke til dette. Samtykket skal være «informert». (Unntak: Informasjon som er naudsynt for å redde liv og helse).

Eit informert samtykke inneber at føresette er gitt informasjon om:

- kva for opplysningar som skal utvekslast,
- korleis opplysningane skal nyttast,
- moglegheita til å nekte at opplysningar om spesielle forhold utvekslast,
- at spesielle familjø eller einskiltpersoner får bestemte opplysningar

Mangel på samtykke kan få konsekvensar for tilrettelegging av skule- og SFO tilbodet til ditt.

I samband med at barnet mitt skal ta til i skulen, samtykker eg til at barnehagen kan informere og drøfte med skulen og SFO korleis det best kan leggjast til rette for barnet mitt:

- Barnet sine sterke sider
- Barnet sine interesser i forhold til leik og aktivitetar
- Barnet si sosiale kompetanse
- Barnet si språklege kompetanse
- Andre aktuelle områder barnehagen ser det er viktig at skulen og SFO er informert om

Namn på barnet: _____

Barnehage: _____

Lærdal: _____

Foresatt

Foresatt

Samtykkeskjema leverast til barnehagen før overgangssamtale

Vedlegg 2

Lærdal kommune

Skjema til bruk på overgangsamtaleten barnehage – skule

Overgangsamtale mellom pedagogisk leiar, kontaktlærar og SFO leiar

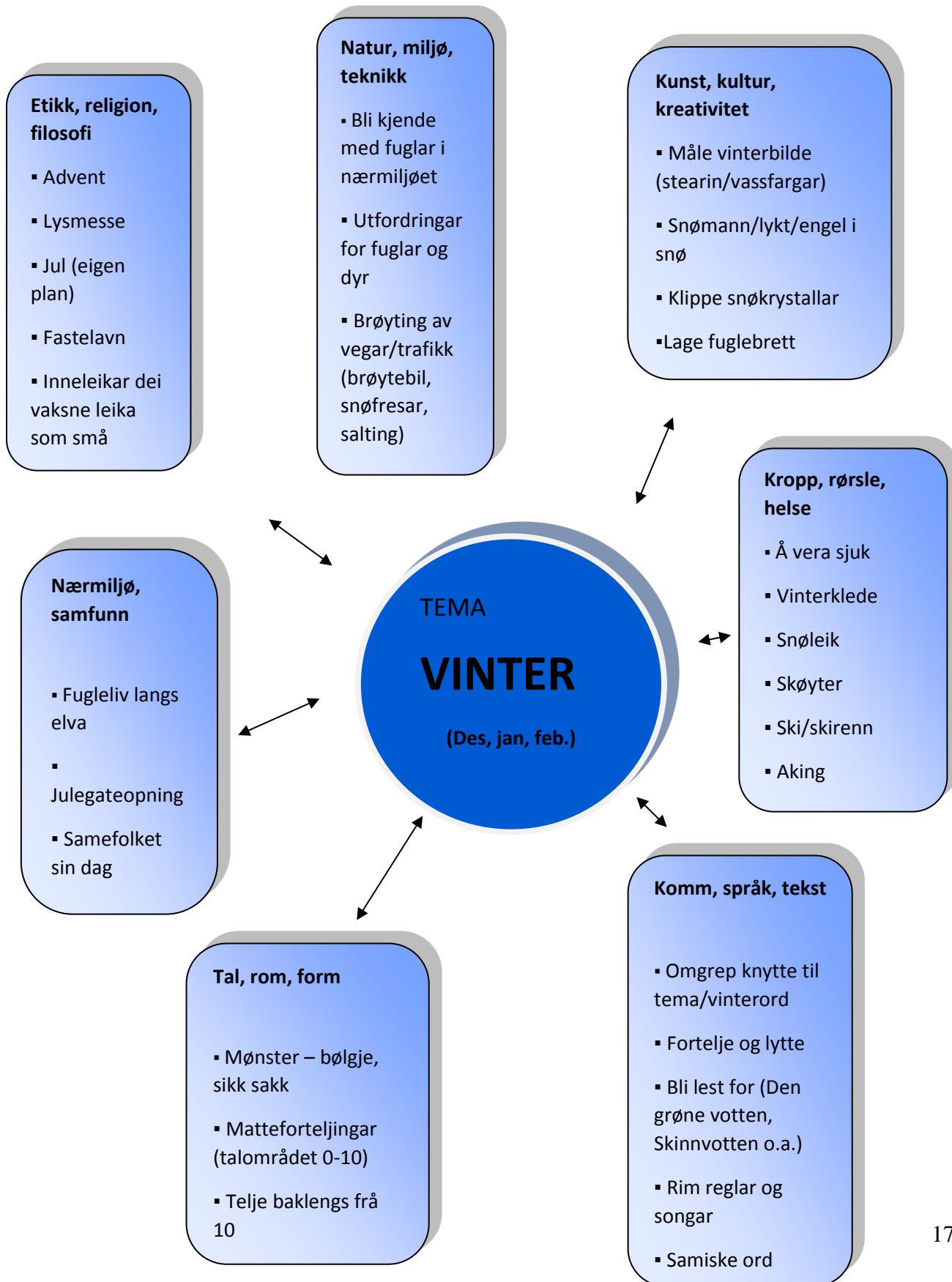
For : _____
Barnet sitt namn og fødselsdato

1.	Barnet sine sterke sider
2.	Barnet sine interesse i forhold til leik og aktivitet
3.	Barnet sin sosial kompetanse

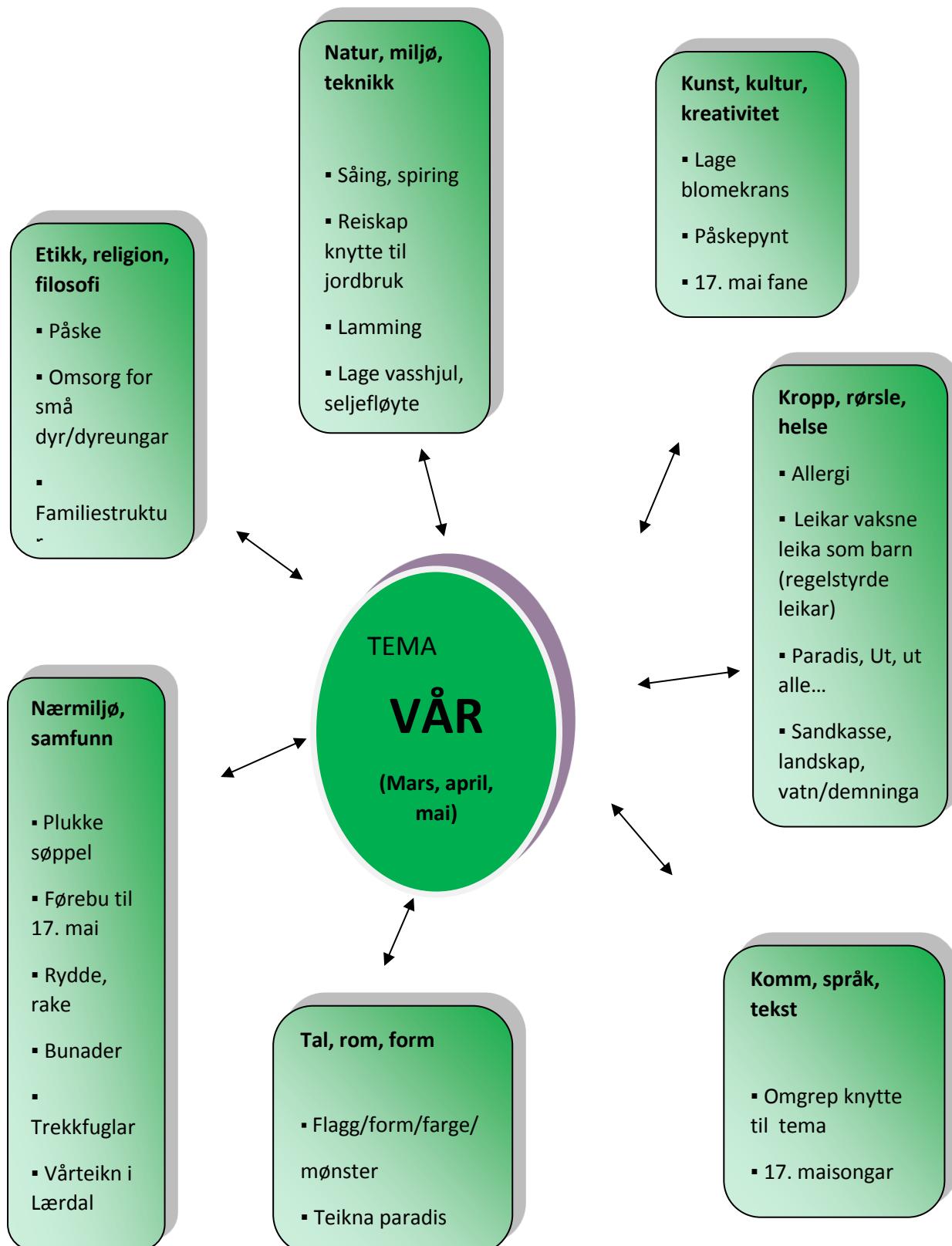
4.	Barnet sin språklege kompetanse

5.	Andre aktuelle område barnehagen meiner det er viktig at skule og SFO kjenner til
----	--

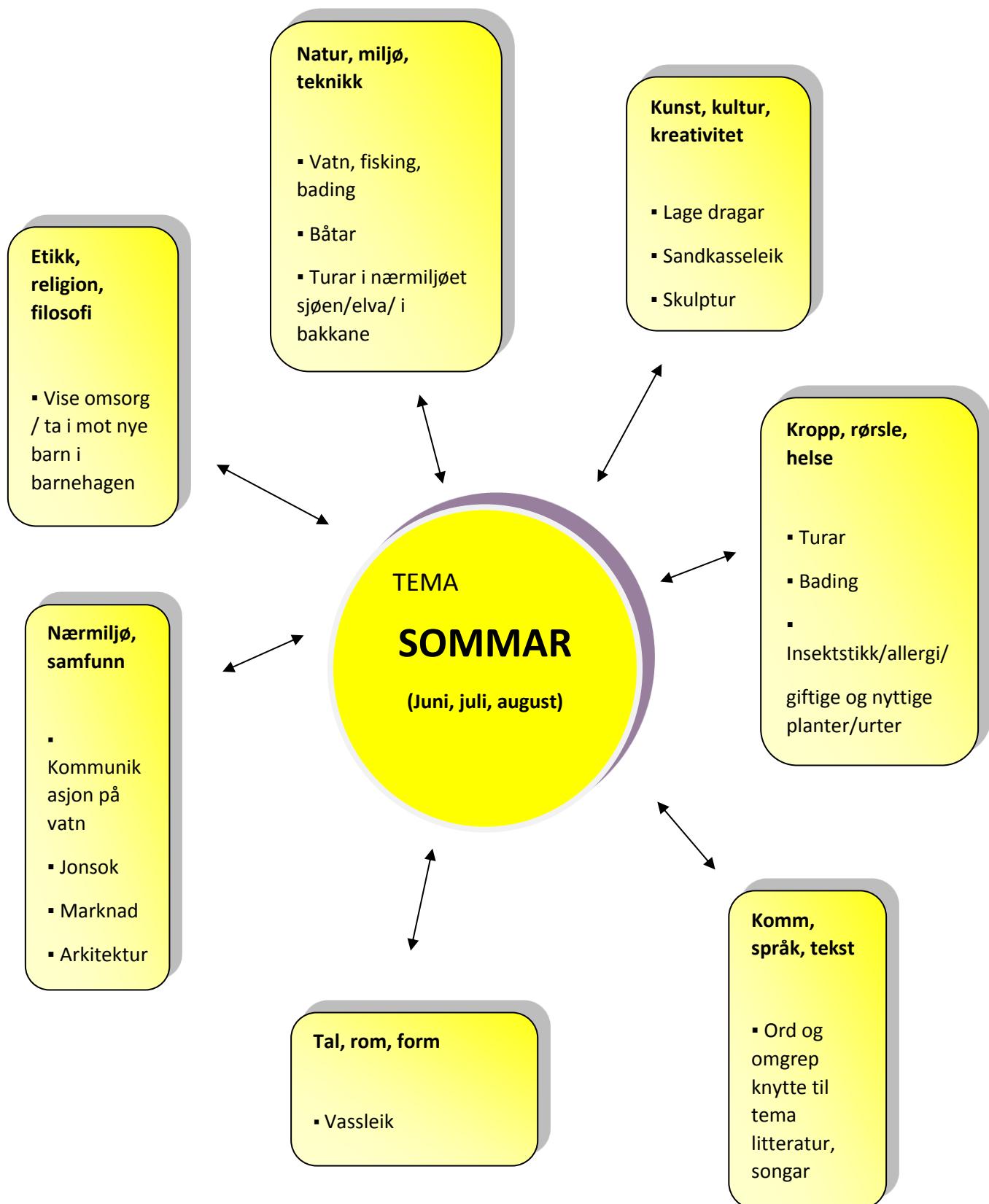
Synleggjering/dokumentasjon

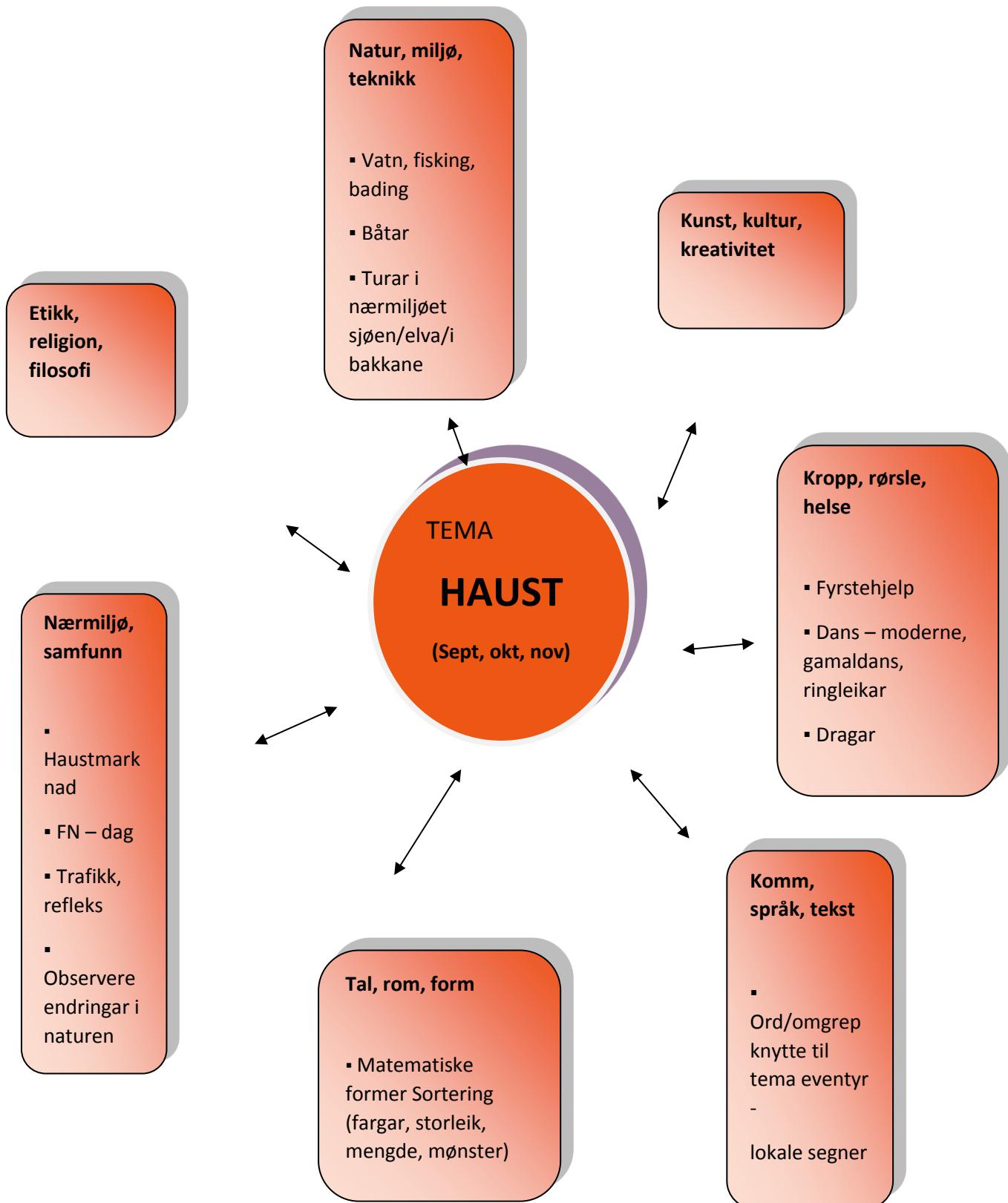
Synleggjering/dokumentasjon

Synleggjering/dokumentasjon

Synleggjering/dokumentasjon

Synleggjering/dokumentasjon

